

Hebraisztika mesterképzés (MA)

A II. szigorlat követelményei

Bibliai és judaisztikai szakirány

I. KORAI RABBINIKUS IRODALOM (MINDKÉT SZAKIRÁNY SZÁMÁRA)

A. Szövegek

Misna: 6-8 fejezet
Talmud: 2 lap (= 4 oldal)
Midrás: a misnának megfelelő mennyiség

B. Kötelező szakirodalom

- G. STEMBERGER, *Introduction to the Talmud and Midrash*, Edinburgh: T&T Clark, ²1996
Part One Ch. IV (Oral and Written Tradition)
Part Two Ch. I (The Mishnah)
Ch. III (The Palestinian Talmud)
Part Three Chs. I-III (Introduction, The Halakhic Midrashim, The Oldest Exegetical Midrashim)
Ch. IV: 1 (Lev. Rabbah), 2 (Pesiqta de Rab Kahana), 4 (Tanhuma – Yelamdenu)
- D. GOODBLATT, „The Babylonian Talmud” in: *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*, Berlin: De Gruyter, 1979, 2 (Principat), 19/2, pp. 257-336 = J. NEUSNER, ed., *The Study of Ancient Judaism*, New York: Ktav, 1991, vol. 2, pp. 120-199

II / 1: BIBLIAI SZAKIRÁNY

Az előírt mennyiséget – a forrásszövegek és a szakirodalom esetében egyaránt – mindenki választása szerint tölti ki. A választott szövegek jegyzékét, valamint a választott témaköröket (a hozzájuk tartozó olvasmányokkal) a tanszék oktatóival történő egyeztetést követően a vizsgaidőszak kezdetéig le kell adni a tanszéki titkárságon.

A. Szövegek

1. *Ókori bibliafordítások* (arámi, görög, latin, vagy más) – a szövegmennyiség különböző nyelvű szövegekből is összeválogatható – **14** fejezet
2. *Posztbiblikus irodalom / A korai zsidóság irodalma* (qumráni, deuterokanonikus, pszeudepigrafikus és hellénisztikus zsidó szövegek) – a szövegmennyiség különböző nyelvű szövegekből is összeválogatható, de héber szöveget feltétlenül tartalmaznia kell – **10** bibliai fejezetnek megfelelő mennyiség
3. *Kommentárirodalom* – elsősorban rabbinikus, kisebb részben egyéb (akár más nyelvű, de hagyományos) bibliakommentár – **6** bibliai fejezethez

B. Szakirodalom

Az alábbi témakörök közül **kettőből** kell felkészülni, a követelmény témakörönként legalább **két** előre egyeztetett szakirodalmi mű alapos ismerete (az alább megadott alapművek közül, kivéve indokolt esetben)

1. Bibliai irodalom – szöveg, fordítások, kánon, műfajok, keletkezés és hagyományozás

COLLINS, J. J., *Introduction to the Hebrew Bible*, Fortress, 2004 (vagy: Uő., *A Short Introduction to the Hebrew Bible*, Fortress, 2007)

SOGGIN, J. A., *Bevezetés az Ószövetségbe. A kezdetektől az alexandriai kánon lezárásáig*, Budapest: Kálvin, 1999

ZENGER, E. et al., *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart: Kohlhammer, ⁷2008 (¹1995)

2. Posztbiblikus zsidó irodalom – qumráni, deuterokanonikus, pszeudepigrafikus és hellénisztikus zsidó irodalom

SCHÜRER, E. – VERMES, G. – MILLAR, F. – GOODMAN, M., *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ*, vol. III (parts 1-2), Edinburgh: T & T Clark, 1986-87

STONE, M. (ed.), *Jewish Writings of the Second Temple Period*, Assen – Philadelphia: Van Gorcum – Fortress, 1984

VANDERKAM, J., *An Introduction to Early Judaism*, Grand Rapids – Cambridge (UK): Eerdmans, 2001

3. Izrael története a kezdetektől az arab hódításig

BEN SASSON, H. H. (ed.), *A History of the Jewish People*, Cambridge (MA): Harvard UP, 1994 (1976), Parts I-IV (= 3-382. o.)

KARASSZON I., *Izrael története a kezdetektől Bar-Kochbáig*, Budapest: Új Mandátum, 2009 (Kréne 10)

MILLER, J. M. – HAYES, J. H., *Israelite and Judaeon History*, Philadelphia: Trinity, 1977 (magyarul: *Az ókori Izrael és Júda története*, ford. ERDŐS Á., Piliscsaba: PPKE BTK, 2003)

SCHAEFER, P., *The History of the Jews in the Greco-Roman World*, London – New York: Routledge, 2003

4. *Bibliai nyelvészet és héber nyelvtörténet*

BODINE, W. R. (ed.), *Linguistics and Biblical Hebrew*, Winona Lake: Eisenbrauns, 1992

KUTSCHER, E. Y. (ed. KUTSCHER, R.), *A History of the Hebrew Language*, Jerusalem – Leiden: Magnes Press – The Hebrew University – Brill, 1982

REDSBURG, G. A., *Diglossia in Ancient Hebrew*, New Haven: American Oriental Society, 1990 (American Oriental Series 72)

SÁENZ-BADILLOS, A., *A History of the Hebrew Language*, Cambridge (UK): Cambridge University Press, 1996

WAARD, J. de – NIDA, A. E., *Egyik nyelvről a másikra. Funkcionális ekvivalencia a bibliafordításban* (ford. PECSUK O.), Budapest: Kálvin, 2002

5. *A bibliaértelmezés története – exegézis, hermeneutika, intézmények, iskolák*

COLLINS, J. J., *A Biblia Bábel után. Történetkritika a posztmodern korban* (ford. TÓTA P. B.) Pannonhalma: Bencés Kiadó, 2008 (Napjaink Teológiája 10)

KARASSZON I., *Az ószövetségi írásmagyarázat módszertana*, Pápa: PRTA, 2005

KRAUS, H.-J., *Geschichte der historisch-kritischen Erforschung des Alten Testaments*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1988

MCKENZIE, S. L. – HAYNES, S. R., *To Each Its Own Meaning: An Introduction to Biblical Criticisms and Their Applications*, Louisville: Westminster John Knox, 1999

SAEBO, M. (et al.) (eds.), *Hebrew Bible / Old Testament: The History of Its Interpretation, I (Part 1-2)-II*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1996 / 2000 / 2008

TREBOLLE BARRERA, J., *The Jewish Bible and the Christian Bible. An Introduction to the History of the Bible*, Leiden – Grand Rapids: Brill – Eerdmans, 1998

6. *Bibliai teológia / vallástörténet*

a. *Bibliai teológia*

BARR, J., *The Concept of Biblical Theology: An Old Testament Perspective*, Minneapolis: Fortress, 1999

GERSTENBERGER, E. S., *Theologies of the Old Testament*, Minneapolis: Fortress, 2002

KRAUS, H.-J., *Die Biblische Theologie*, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 1970

PERDUE, L. G., *Reconstructing Old Testament Theology after the Collapse of History*, Minneapolis: Fortress, 2005

b. Bibliai vallástörténet

ALBERTZ, R., *A History of Israelite Religion in the Old Testament Period*, Louisville: Westminster John Knox, 1994 (2 kötet)

DE VAUX, R., *Ancient Israel II: Religious Institutions*, New York – Toronto: McGraw – Hill, 1965

HESS, R. S., *Israelite Religions: An Archaeological and Biblical Survey*, Grand Rapids: Baker Academic, 2007

KAUFMANN, Y., *The Religion of Israel: From Its Beginnings to the Babylonian Exile*, Chicago: University of Chicago Press, 1960

MILLER, P. D., *The Religion of Ancient Israel*, Louisville: Westminster John Knox, 2000

II / 2: JUDAISZTIKAI SZAKIRÁNY

Az előírt mennyiséget – a forrásszövegek és a szakirodalom esetében egyaránt – mindenki választása szerint tölti ki. A választott szövegek jegyzékét, valamint a választott témaköröket (a hozzájuk tartozó olvasmányokkal) a tanszék oktatóival történő egyeztetést követően a vizsgaidőszak kezdetéig le kell adni a tanszéki titkárságon.

A. Szövegek

1. *Kommentárirodalom / exegetika* – midrás, Rási, targum, bármely héber kommentár, Mikraot gedolot, Cenerene – 6 bibliai fejezethez
2. *Rabbinikus szövegek* – Rambam, halákhikus kódexek, responsumirodalom, középkori és koraiújkori héber irodalom – 6 misnai fejezetnek megfelelő mennyiségben
3. *További rabbinikus szövegek vagy modern héber / jiddis irodalom* – 6 misnai fejezetnek megfelelő mennyiségben

B. Szakirodalom

1. *Történelem és kultúrtörténet* – egy választott nagy korszak és terület történelme és kultúrtörténete

- késő ókor (babilóni központ is)
- korai askenázi világ
- iszlám uralom alatti középkor
- késő középkor Európában
- a szefárd diaszpóra története (É-Afrika, Amerika is)
- felvilágosodás és emancipáció kora
- a kelet-európai zsidóság az újkorban
- cionizmus, modern Izrael

- zsidók Magyarországon a kezdetektől török uralom végéig
- zsidók Magyarországon a kora-újkorban és újkorban

A felkészülés követelménye legalább **három** komoly munka alapos ismerete, ezek egyike quasi-tankönyvként a Haim Hillel BEN-SASSON, ed., *A History of the Jewish People* kell hogy legyen.

2. Zsidó kultúra és hagyományok

Egy szabadon választott témakör az alábbiak közül. A megjelölt szakirodalom orientáló jellegű, megfelelő indoklással (előre egyeztetve) mással is helyettesíthető.

- Jiddis

Nyelvészet:

KATZ, D., „The Three Languages of Ashkenaz”, in: *Words on Fire*, New York: Basic Books, 2004, pp. 45-77

WEINREICH, M., „Criteria for the Periodization of Yiddish”, in: *History of the Yiddish Language*, 2 vols., New York: YIVO Institute for Jewish Research, 2008, vol. 2, pp. 719-733

HARSHAV, B., *The Meaning of Yiddish*, Stanford, CA: Stanford University Press, 1990 („Language and History”, pp. 3-26; „The Nature of Yiddish”, pp. 27-73; „Some Sociological Aspects”, pp. 74-88)

Irodalom:

BAUMGARTEN, J. et al., eds., *Az askenázi kultúra ezer éve*, Pozsony: Kalligram, 2003 (a jiddis irodalomról szóló fejezetek, pp. 418-485)

VAGY

ROSKIES, D. G., *A Bridge of Longing*, Cambridge (MA): Harvard UP, 1996 (a kötetből két különböző szerzőről szóló fejezet)

- Héber költészet

CARMI, T., ed., *The Penguin Book of Hebrew Verse*, Harmondsworth, 1981 (az általános bevezető fejezetek [pp. 7-75] és az „ókori” vagy a „középkori” vagy az „újkori” részek)

- Zsidó filozófia

VAJDA, G., *Bevezetés a középkori zsidó gondolkodásba*, Budapest, 2002

- Zsidó művészettörténet

LANDSBERGER, F., *A History of Jewish Art*, Cincinnati, 1946
vagy

NARKISS, B., *Hebrew Illuminated Manuscripts*, Jerusalem, 1969

- Zsidó folklór

KOHLBACH B., „Tűz és fény”, *IMIT Évkönyv*, 1912, pp. 191-256

SCHEIBER S., „Löw Immanuel és a zsidó néprajz” in: Uő, *Folklór és tárgytörténet, I*, Budapest, 1977, pp. 397-436